

praca pochodzi z serwisu pracedyplomowe.eu -
[prace dyplomowe](http://pracedyplomowe.eu)

Realizacja zadań opiekuńczych w domu dziecka

Spis treści

Wstęp.....	2
1. Organizacja domu dziecka.....	2
2. Funkcje i zadania	4
3. Samorząd wychowanków domu dziecka.....	5
Podsumowanie	6
Bibliografia	7

Wstęp

Dom dziecka pełni funkcję placówki socjalizacyjnej, która zapewnia dzieciom opiekę, zaspokaja niezbędne potrzeby, prowadzi działania kompensacyjne, socjalizacyjne oraz podejmuje działania zmierzające do powrotu dziecka do rodziny własnej, poszukuje zastępczego środowiska rodzinnego bądź przygotowuje do samodzielnego życia.

Sieroctwo społeczne jest podstawowym problemem pedagogiki opiekuńczej, w związku z tym istotną rolę pełnią placówki opiekuńczo-wychowawcze, także domy dziecka, które otaczają opieką dzieci osamotnione. Istniejące trudności w zaspokajaniu potrzeb wychowanków nie zmniejszają nakładu pracy wychowawczej, ale mobilizują opiekunów do indywidualizacji, wykorzystania potencjału dziecka i jego rodziny.

Celem niniejszej pracy jest przedstawienie aspektów organizacyjnych domów dziecka, ich głównych funkcji i zadań oraz ukazanie istoty funkcjonowania samorządów wychowanków domów dziecka.

1. Organizacja domu dziecka

Wewnętrzna organizacja domu dziecka zależy od struktury zespołu dziecięcego i pracowniczego - ich uprawnień, kompetencji i obowiązków. Dom dziecka stanowi zespół dzieci wraz z małą grupą dorosłych. Zarówno dzieci, jak i dorośli są ze sobą wzajemnie powiązani i współzależni w działaniach. Interakcje zachodzące w domu dziecka są uregulowane normatywnie poprzez statut i zalecenia dotyczące pracy w placówce socjalizacyjnej¹.

Domem dziecka kieruje dyrektor powoływany przez organ prowadzący. Dom dziecka w zależności od potrzeb zatrudnia następujących specjalistów: wychowawców, pedagogów, psychologów, terapeutów, pracowników socjalnych,

¹ Czeredreka B., Dom dziecka [w:] Brągiel J., Badora S., (red.), Formy pracy opiekuńczo- wychowawczej, WSP, Częstochowa 1997, s. 226

opiekunki dziecięce, lekarzy, pielęgniarki. Ponadto zatrudnia się pracowników na etacie: księgowy, intendent, kucharz, pracznka, pracownik gospodarczy.

Wychowawca domu dziecka, kierujący procesem wychowawczym dziecka, wypełnia kartę pobytu dziecka oraz opracowuje przy udziale dziecka indywidualny plan pracy w porozumieniu z psychologiem, pedagogiem, pracownikiem socjalnym, a także innymi członkami zespołu specjalistów (oraz z rodzicami lub członkami rodziny). Indywidualny plan pracy opracowywany jest na podstawie informacji dotyczących życia dziecka zawartych w dokumentacji, analizy procesu zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w trakcie pobytu dziecka w placówce. W planie tym istotna jest sytuacja rodzinna dziecka, jak i efekty pracy socjalnej z rodzicami oraz planowanie przyszłości dziecka. Jeżeli dziecko nie może powrócić do domu rodzinnego, planuje się rodzinną opiekę zastępczą bądź adopcyjną.

Wychowawcę wspierają w pracy różni specjaliści, wolontariusze i stały zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Działalność wolontariuszy ma w szczególności na celu rozszerzenie zakresu opieki nad dzieckiem w placówce poprzez organizowanie kół zainteresowań, rozwijanie indywidualnych zdolności dziecka. Rolę wolontariatu pełnią rodziny zaprzyjaźnione z dzieckiem, które kompensują brak opieki rodziny własnej, są autentycznym przykładem prawidłowego funkcjonowania rodziny i pozytywnie wspierają dziecko, szczególnie w procesie usamodzielniania.

W domu dziecka działa stały zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. Do zadań tego zespołu należy w szczególności:

- analiza kart pobytu dziecka,
- okresowa ocena sytuacja i dziecka,
- analiza stosowanych metod pracy z dzieckiem i z rodziną,
- modyfikowanie indywidualnego planu pracy,
- ocena zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce.

W skład zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka wchodzi: dyrektor domu dziecka, pedagog, psycholog, wychowawca bezpośrednio kierujący procesem

wychowawczym dziecka, pracownik socjalny (jak również członkowie rodziny, pracownik ośrodka adopcyjno-opiekuńczego, kurator, pracownik MOPS-u i inni)².

Wychowanie dziecka częściowo lub całkowicie pozbawionego rodziny własnej przebiega w środowisku zastępczym w zupełnie odmiennej od dotychczasowej sytuacji pedagogicznej i społecznej. Tym, co dziecko dostrzega zaraz po przybyciu do placówki, jest jej wielkość w porównaniu z domem rodzinnym, również skład osobowy jest odmienny. W domu dziecka wychowanków jest co najmniej trzydziestu, a personelu od kilkunastu do kilkudziesięciu osób - od wszystkich tych osób dziecko jest w jakiś sposób zależne. J. Maciaszkowa tak ujmuje ten problem: opiekę i wychowanie sprawują ludzie obcy, niejako z urzędu; nawiązanie z dzieckiem pozytywnego emocjonalnego kontaktu następuje nie od razu i może być wynikiem dłuższej pracy i odpowiedniego postępowania osób dorosłych³.

Wystrój i urządzenie domu dziecka powinny być zbliżone do warunków domu rodzinnego, np. umożliwiać wychowankom korzystanie z urządzeń kuchennych, odkurzacza, pralki, sprzętu audiowizualnego itp. Wychowankowie placówki socjalizacyjnej są więc współgospodarzami, posiadają swoje prawa, np. do ochrony, poszanowania godności oraz życzliwego i podmiotowego traktowania, wyrażania własnych uczuć, myśli, poglądów, przekonań. Mają także i obowiązki, m.in. przestrzegania zasad regulaminu, uznawania godności innych wychowanków, dbałości o dobro wspólne wychowanków, porządek itp.⁴.

2. Funkcje i zadania

Dom dziecka jest placówką zapewniającą opiekę i wychowanie oraz odpowiednie do potrzeb warunki rozwoju dzieciom i młodzieży pozbawionym trwale lub okresowo opieki rodziny własnej. Tworzy warunki socjalizacji i przygotowuje do samodzielnego życia, a także utrzymuje kontakty z rodzicami lub innymi członkami rodziny wychowanków w celu powrotu dziecka do rodziny. Dom dziecka odpowiada

² Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 1.09.2000 r..

³ Maciaszkowi J., Dom dziecka dawniej i dziś, „Problemy Opiekuńczo- Wychowawcze”, nr 4-5/1985

⁴ Borowski R., Wysocki D., Placówki opiekuńczo- wychowawcze, Novum, Płock 2001, s. 51

za planowanie sytuacji życiowej podopiecznego w szczególności, kiedy to dziecko nie może powrócić do domu rodzinnego. W procesie wychowawczym planowane może być podjęcie starań o rodzinne formy opieki zastępczej lub przygotowanie podopiecznego do usamodzielnienia w warunkach domu dziecka.

Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej może być realizowany w grupach usamodzielniających, stanowiących formę organizacyjną placówki przeznaczoną dla starszych dzieci⁵. Jedną z zasadniczych funkcji domu dziecka jest usamodzielnianie i socjalizacja podopiecznych. Cały proces opiekuńczo-wychowawczy powinien przebiegać tak, aby nie zaburzać naturalnego rozwoju samodzielności dziecka zarówno w młodszym, jak i w starszym wieku. Samodzielność utożsamiana jest z takimi określeniami, jak: niezależność, autonomia, podmiotowość, dojrzałość rozwojowa, zdolność do samodzielnego życia, poczucie kompetencji⁶.

Zdaniem B. Czeredreckiej funkcje, jakie spełnia dom dziecka, określają jego zadania wychowawcze. Zadania te powinny być odpowiednio zróżnicowane w zależności od potrzeb danego zespołu dzieci, ich wieku, stopnia zaangażowania i zaawansowania w nauce szkolnej, rodzaju zaniedbań wychowawczych oraz aktualnej sytuacji rodzinnej⁷.

3. Samorząd wychowanków domu dziecka

W skład struktury organizacyjnej domu dziecka wchodzi samorząd wychowanków, zwany także radą wychowanków. Czołowy polski wychowawca Józef Czesław Babicki w swoich placówkach dla sierot realizował zadanie opiekuńczo-wychowawcze opierające się na samorządzie. Podobny cel realizował Janusz Korczak, który samorząd ujmował jako ważny instrument i podmiot pracy opiekuńczo-wychowawczej. Samorząd domu dziecka polega na wytworzeniu

⁵ Art. 80 ustawy pomocy społecznej z dn. 12.03.2004 r., Dz.U. 2004 Nr 64 poz. 593

⁶ Gajewska G., Elementy pedagogiki opiekuńczej oraz metodyki opieki i wychowania, PEKW GAJA, Zielona Góra 2009, s. 93- 94

⁷ Czeredrecka B., Dom... op. cit., s. 228- 231

dzieciom i młodzieży takich warunków, dzięki którym będą one mogli uczestniczyć w organizowaniu własnego życia społecznego grupy i całej placówki, w inicjowaniu, realizacji i ocenie wszelkich zadań podejmowanych dla wychowanków w ich imieniu i przez nich samych.

Janusz Korczak oparł cały swój system na wychowawczy na aktywności własnej dzieci. W swojej placówce opiekuńczo-wychowawczej, w Domu Sierot, stworzył swoistą republikę dziecięcą, w której władzę sprawowały także dzieci. Korczak pragnął, aby Dom Sierot stał się dla przebywających tam wychowanków domem szczęścia i dostarczał im radosnych przeżyć także w toku wypełniania codziennych obowiązków, jakie niesie wspólne życie. Przymus wychowawczy pragnął zastąpić świadomym i dobrowolnym przystosowaniem się dziecka do życia zbiorowego. Podstawowymi instytucjami samorządowymi w systemie wychowawczym Korczaka były: sąd koleżeński, rada samorządowa i sejm dziecięcy. Wspólne tworzenie norm i reguł postępowania sprzyjało przygotowaniu dziecka do późniejszego funkcjonowania w społeczeństwie. Korczak bardzo poważnie traktował każde dziecko i każdą dziecięcą władzę⁸. Działalności samorządowej w domu dziecka przypisywana jest jeszcze jedna bardzo ważna funkcja- funkcja kompensacyjna. Dzieci kierowane do domu dziecka, oderwane od domu rodzinnego mają silne poczucie osamotnienia, straty, szczególnie w początkowym okresie pobytu w placówce.

Podsumowanie

Proces usamodzielniania podopiecznych w domu dziecka ma na celu wyposażenie podopiecznych w takie umiejętności, które pozwolą im funkcjonować w samodzielnym dorosłym życiu. Podopieczni placówki socjalizacyjnej, opuszczając dom dziecka, powinni więc posiadać m.in. następujące kompetencje:

- umiejętność ponoszenia skutków swojego działania,
- rozumienie siebie, swojego dobra i umiejętność jego utrzymywania, bronięcia,

⁸ Kelm A., Węzłowe problemy pedagogiki opiekuńczej, Żak, Warszawa 2000, s. 216

- zdolność podejmowania decyzji dotyczących siebie jak i innych ludzi,
- umiejętności samoobsługi związane z codziennym życiem,
- zdolność do niezależnego, emocjonalnego funkcjonowania wyrażającą się wiarą w siebie, zdolnością radzenia sobie ze stresem, lękiem, umiejętnością kierowania własnymi emocjami i uczuciami.

Przekształcanie dziecięcej zależności od opiekunów w niezależność od nich wymaga podjęcia następujących działań opiekuńczo-wychowawczych:

- systematycznego postępowania, w którym nie wyręcza się podopiecznego i daje mu stopniowo coraz większą samodzielność,
- nagradzania samodzielności,
- dawania wzorów radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych,
- zapewnienia poczucia własnej niezależności, mimo obiektywnej zależności dziecka od wychowawcy,
- zachęcania dziecka do samodzielności, do podejmowania samodzielnych wyborów, podejmowania decyzji (początkowo w małych, drobnych sprawach, później należy zwiększać próg trudności).

Bibliografia

1. Borowski R., Wysocki D., Placówki opiekuńczo- wychowawcze, Novum, Płock 2001,
2. Czeredrecka B., Dom dziecka [w:] Brągiel J., Badora S., (red.), Formy pracy opiekuńczo- wychowawczej, WSP, Częstochowa 1997,
3. Gajewska G., Elementy pedagogiki opiekuńczej oraz metodyki opieki i wychowania, PEKW GAJA, Zielona Góra 2009,
4. Kelm A., Węzłowe problemy pedagogiki opiekuńczej, Żak, Warszawa 2000,

5. Maciaszkowi J., Dom dziecka dawniej i dziś, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, nr 4-5/1985,
6. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 1.09.2000 r.,
7. Ustawa o pomocy społecznej z dn. 12.03.2004 r., Dz.U. 2004 Nr 64 poz. 593.